



Република Србија  
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД  
Рев 1426/2020  
09.06.2021. године  
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Татјана Јовановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, Високи савет судства, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3472/19 од 07.11.2019. године, у седници већа одржаној дана 09.06.2021. године, донео је

### РЕШЕЊЕ

**УСВАЈА СЕ** ревизија тужиоца, па **СЕ УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3472/19 од 07.11.2019. године и пресуда Вишег суда у Београду П 2232/17 од 16.01.2019. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

### Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3472/19 од 07.11.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је, као неоснована, жалба тужиоца и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 2232/17 од 16.01.2019. године, којом је одбијен, као неоснован, тужбени захтев да се обавезе тужена да тужиоцу, на име накнаде материјалне штете, исплати износ од 46.500 евра, са каматом обрачунатом на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање, увећане за 8% поена, почев од подношења тужбе до исплате, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећем на дан плаћања и обавезан тужилац да туженој, на име трошкова парничног поступка, исплати износ од 70.500,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је, као неоснован, захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011...18/2020, у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем истражног судије Посебног одељења Округног суда у Београду КиП 14/06 од 15.04.2006. године тужиоцу је одређен притвор, који му се рачунао од 12.04.2006. године када му је решењем МУП-а одређено задржавање у полицијском притвору у трајању од 48 сати, који је трајао до 04.02.2008. године, када је тужилац пуштен на слободу, након доношења решења Округног суда у Београду, Посебно одељење Кп 11/06 од 25.01.2008. године којим је за тужиоца прихваћено јемство у износу од 100.000 евра и упостављено заложно право хипотеке на износ од 10.060.180,00 динара на непокретности у власништву тужиоцевог брата ББ.

Пресудом Вишег суда у Београду К По1 63/10 од 15.05.2013. године тужилац је ослобођен оптужбе за више кривичних дела која су му стављена на терет, а оглашен је кривим за два кривична дела кршење закона од стране судије у помагању из члана 243. у вези са чланом 24. ОКЗ. Пресудом Апелационог суда у Београду, Посебно одељење Кж1По1 7/14 од 13.11.2014. године наведена првостепена пресуда је потврђена у ослобађајућем делу, а укинута у осуђујућем делу и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. У поновном поступку, решењем Вишег суда у Београду, Посебно одељење К По1 125/15 од 12.10.2015. године обустављен је поступак према тужиоцу, услед наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења.

Након правноснажности решења о обустави кривичног поступка, донето је решење Вишег суда у Београду, Посебног одељења КПо1 125/15 од 24.12.2015. године (правноснажно 14.01.2016. године) по основу ког је тужиоцу 08.02.2016. године враћен износ положеног јемства од 100.000 евра.

Из исказа тужиоца, саслушаног у својству парничне странке, утврђено је да је у притвору провео 666 дана, да је у договору са својим браниоцем најпре понудио јемство успостављањем заложног права –хипотеке у корист Републике Србије на стану његовог брата, који је процењен на око 110.000 евра, али да је тај предлог одбијен и тужиоцу продужен притвор. Након тога је брат тужиоца, у име и за рачун тужиоца од ВВ и ГГ позајмио износ од по 50.000 евра, па је бранилац тужиоца као јемство, поред хипотеке на стану тужиоцевог брата понудио и износ од 100.000 евра. Тај предлог тужиоца је усвојен решењем од 25.01.2008. године.

Након изласка из притвора тужилац је 07.02.2008. године са ВВ и ГГ закључио уговоре о зајму на позајмљени износ од по 50.000 евра, уз договор да, ако тужилац у року од 3 месеца (до 01.05.2008. године) зајмодавцима врати новац, на позајмљени износ неће платити камату, а да ће у супротном од 01.05.2008. године плаћати камату 6% на годишњем нивоу, све до враћања дуга, с обзиром да је толико наплаћивана камата на орочена средства код банака. Тужилац зајмодавцима није вратио позајмљени новац до означеног датума, већ је 08.02.2016. године, када му је тужена вратила износ положеног јемства од 100.000 евра, ВВ вратио 50.000 евра и камату на овај износ обрачунату од 01.05.2008. године до 01.02.2016. године у износу од 23.250 евра и на тај начин према њему испунио своје обавезе по уговору о зајму. На идентичан начин је по потврди од 10.02.2016. године регулисао обавезу из уговора о зајму према зајмодавцу ГГ. Износ камате је исплатио овим лицима делимично од новца који је сам у

међувремену зарадио, а делимично од новца позајмљеног од пријатеља, којима је касније вратио позајмицу.

Правноснажном пресудом Вишег суда у Новом Саду П 137/13 од 17.11.2016. године тужена је обавезана да тужиоцу накнади нематеријалну штету за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе у износу од 6.320.000,00 динара, са законском затезном каматом од пресуђења до исплате.

На овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су применом материјалног права из 202. и 211. став 1. тач. 1. и 4. Законика о кривичном поступку и члана 172. Закона о облигационим односима, оценили да није основан тужбени захтев за накнаду штете у виду исплаћеног износа камате на зајам путем којег су обезбеђена средства за уплату јемства. Према датим разлозима, институт јемства представља законску могућност, али не и обавезу суда да прихвати понуђено јемство и окривљеног пусти на слободу. При том, јемство суд не одређује по службној дужности, већ искључиво на предлог окривљеног који се налази у притвору или неког другог лица које за окривљеног пружи јемство да окривљени до краја кривичног поступка неће побећи, а сам окривљени обећа пред судом да се неће крити и да без одобрења неће напустити своје боравиште. Полагање јемства је могућност која је законом пружена окривљеном који је у притвору да буде пуштен да се брани са слободе, а одлуку о усвајању таквог предлога окривљеног суд може, али не мора донети, ценећи све околности конкретног случаја. За основаност захтева за накнаду материјалне штете у овој правној ствари било је потребно доказати да је штета последица грешке или незаконитог органа тужене, односно да постоји штета и узрочно последична веза између рада органа тужене и штете као последице незаконитог и неправилног рада органа тужене, што тужилац није доказао.

По оцени Врховног касационог суда основано се ревизијом указује на погрешну примену материјалног права, због чега је чињенично стање на коме су засноване нижестепене пресуде непотпуно утврђено.

Чланом 18. Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС”, бр. 72/2011...55/2014) прописано је да лице које је неосновано лишено слободе или осуђено за кривично дело, има право на накнаду штете од државе и друга права прописана законом.

Према члану 584. став 1. тачка 1. истог законика, неосновано лишеним слободе сматра се лице које је било лишено слободе, а није дошло до покретања поступка, или је правоснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена, или је поступак правоснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом. Одредбом члана 584. став 2. истог законика је прописано да накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе.

Код чињенице да је према тужиоцу решењем Вишег суда у Београду, Посебно одељење К По1 125/15 од 12.10.2015. године обустављен кривични поступак, тужилац се сматра лицем неосновано лишеним слободе, са правом на накнаду материјалне штете, као последице одређеног притвора у кривичном поступку, па се не може се прихватити као правилан закључак нижестепених судова да је за основаност тужбеног захтева било потребно доказати постојање узрочно-последичне везе између рада

органа тужене и штете чију накнаду тужилац тужбом тражи у смислу члана 172. Закона о облигационим односима, јер одговорност тужене за штету коју је тужилац претпео произлази из цитираних одредби Законика о кривичном поступку.

При том, према стању у списима нема доказа да је тужилац својим недозвољеним поступцима (бекством, скривањем, променом пребивалишта или боравишта или предузимањем других противправних радњи) скривио притварање, односно да је у његовом понашању било елемената недозвољеног понашања, па по оцени Врховног касационог суда, нема места искључењу његовог права на накнаду штете, у смислу члана 584.став 2. Законика о кривичном поступку. У парничном поступку суд не испитује законитост и правилност одлуке о лишењу слободе, донете у кривичном поступку, већ искључиво чињенице да ли је лице, лишено слободе, својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе, због чега би у конкретном случају била без утицаја на одлуку о тужбеном захтеву у овој правној ствари чињеница да је у решењу о одређивању притвора као разлог, између осталог, наведено да постоје околности које указују на опасност од бекства.

Правилна одлука о постављеном тужбеном захтеву захтева да се оценом обухвате чињенице о дуговременском трајању притвора до прихватања јемства, а такође и чињенице о уговореним условима враћања зајмова по изласку из притвора у односу на имовинске прилике тужиоца, те о његовим приходовним приликама до враћања зајма, битним за примену члана 192. став 1. ЗОО којим је прописано правило о подељеној одговорности, а по коме оштећени који је допринео да штета настане или да буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду.

То у конкретном случају значи да је приликом доношења одлуке о тужбеном захтеву било потребно утврдити, а што су нижестепени судови пропустили да учине, да ли је тужилац, као оштећени, предузео одређене мере ради спречавања или смањења штете коју је претпео.

Тужилац је закљученим уговорима о зајму од 07.02.2008. године са ВВ и ГГ преузео на себе обавезу да позајмљени износ новца од по 50.000 евра (укупно 100.000 евра) врати без камате у релативно кратком року од 3 месеца од дана закључења уговора о зајму, односно са каматом од 6% на годишњем нивоу све до враћања дуга, за случај да у уговореном року не врати позајмљени износ. Нејасно је чиме се тужилац руководио код уговарања кратког рока за враћање зајма. Тужилац је у фебруару 2016. године, по обустави кривичног поступка и по пријему износа положеног јемства од тужене зајмодавцима вратио позајмљену главницу. Истовремено им је платио и обрачунату камату због доцње у износу од по 23.250 евра (укупно 46.500 евра) коју је, према исказу тужиоца датог на рочишту 16.01.2019. године, исплатио зајмодавцима делимично од новца који је у међувремену зарадио, а делимично од новца позајмљеног од пријатеља, којима је касније вратио позајмицу.

Код таквог стања ствари од значаја је утврдити да ли је тужилац у периоду од 8 година (од дана падања у доцњу по закљученим уговорима о зајму до дана исплате главног дуга и обрачунате камате) могао да предузме одређене мере ради спречавања настанка или смањења штете, на тај начин што би зарадом или из којих других средстава и имовине раније вратио позајмљени износ новца и на тај начин спречио

настанак или смањио висину штете у висини камате коју је претрпео. За случај да је тужилац то могао, а није учинио, релевантан је принцип о одговорности за штету само у делу у ком оштећени својим радњама штету није могао спречити или смањити.

Имајући у виду да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено, није било услова за преиначење побијане одлуке, због чега је Врховни касациони суд, применом члана 416. став 2. ЗПП, укинуо обе нижестепене пресуде и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

У поновном поступку првостепени суд ће разјаснити све околности од значаја за доношење одлуке о захтеву за накнаду штете на које је указано овим решењем и правилном применом материјалног права о тужбеном захтеву донети правилну и закониту одлуку.

**Председник већа-судија  
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка  
Управитељ писарнице  
Марина Антонић